doe
meer
met

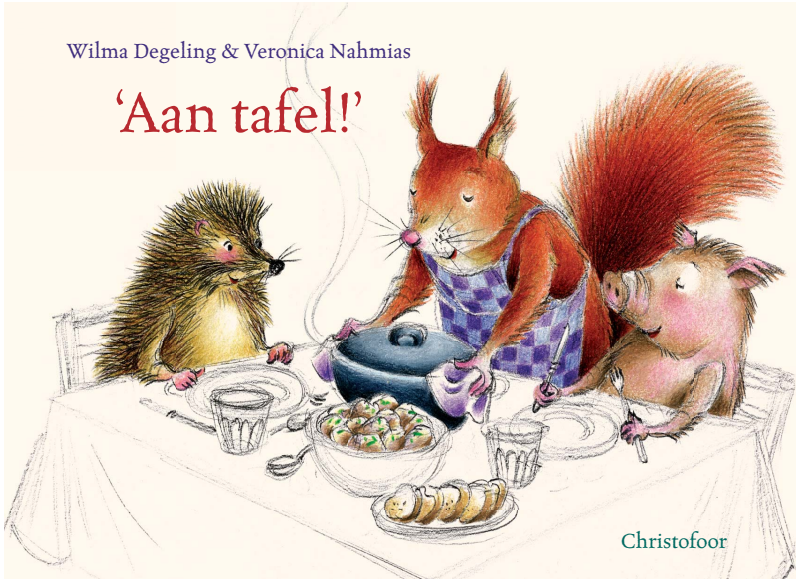

deze prentenboeken !

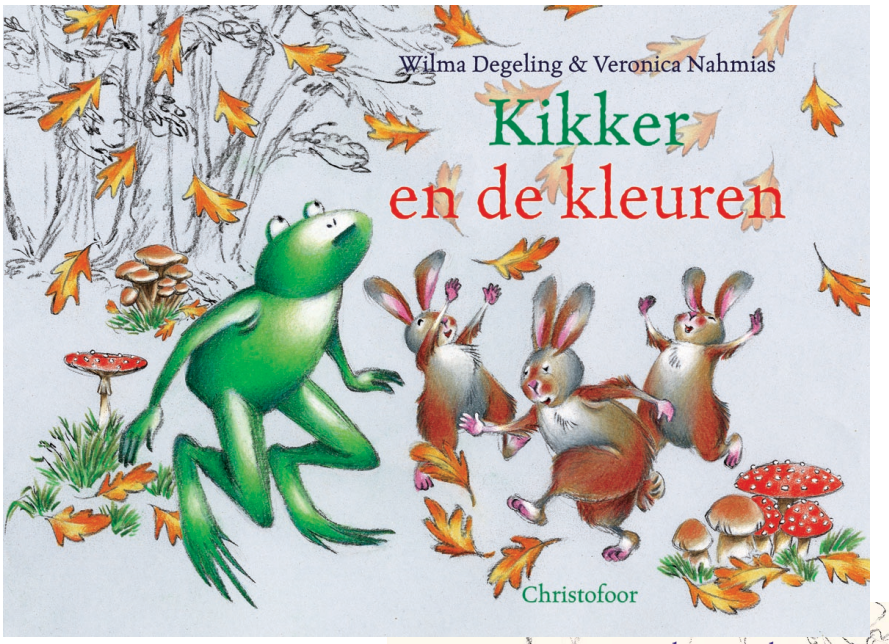

lessuggesties

van Wilma Degeling

interactief
voorlezen

praten/filosoferen

knutselen, proeven,
zingen en nog
veel meer

Inhoudsopgave

1. Informatie over de boeken p. 3
   - Leeftijd doelgroep en leesvolgorde
   - Korte inhoud van de drie boeken

2. Introductie lessuggesties p. 5
   - Inleiding
   - Algemeen

3. Centraal thema in de drie boeken: vriendschap p. 7
   - Lessuggesties
   - Liedje bij de boeken

4. Lessuggesties bij 'Aan tafel!' p. 8
   - thema: sociale aspecten van eten p. 8
   - thema: grenzen aangeven/respecteren p. 9
   - thema: smaken verschillen p. 9
   - thema: de praktische kant van eten p. 10

5. Lessuggesties bij Kikker en de kleuren p. 11
   - thema: seizoenen p. 11
   - thema: kleuren p. 12
   - thema: bang/ongerust/bezorgd zijn; geruststellen p. 13

6. Lessuggesties bij Zwijntje heeft geen zin p. 14
   - thema: geen zin/energie hebben; je somber/verdrietig voelen p. 14

Bijlage (p. 16)

de tekst van het dierenlied van www.kinderboekenmuziek.nl

Enthousiast over de boeken?
Zin in iets extra's?

Wilma Degeling bezoekt scholen. Zij leest dan met behulp van een vertelkastje (kamishibai) voor en – afhankelijk van de leeftijd van de leerlingen – vertelt zij over haar werk en/of geeft zij speciale workshops.
Het programma kan in overleg met de school worden samengesteld.

Te boeken via St. Schrijver School Samenleving (www.sss.nl).

Zie ook: www.wilmadegeling.nl

1. Informatie over de drie boeken

Leeftijd en leesvolgorde

De prentenboeken zijn geschikt voor kinderen vanaf ongeveer 4 jaar.
Zeker **'Aan tafel!'** kan al voorgelezen worden aan 3-jarigen. De ervaring leert dat **Zwijntje heeft geen zin** voor hen nog te moeilijk is.

De drie boeken zijn onafhankelijk van elkaar voor te lezen.
Gaat u met alle drie de boeken aan de slag, dan adviseer ik te beginnen met **'Aan tafel!'**, omdat door de aard van het verhaal alle dieren daar één voor één en dus in een rustig tempo geïntroduceerd worden. Daarna kan dan **Kikker en de kleuren** worden voorgelezen om te eindigen met **Zwijntje heeft geen zin**.
Maar u kunt de volgorde uiteraard aanpassen aan uw eigen plannen met de groep.

Korte inhoud - de achterflaptekst van de drie boeken

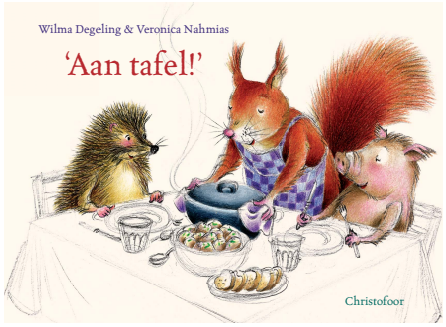

'Aan tafel!'

'Eekhoorn, wat kun jij heerlijk koken', zei Zwijntje. 'Er kan echt niets meer bij.'
'Helemaal mee eens', knikte Egel. 'Zullen wij als beloning de afwas doen?'
'Welnee, ik doe het morgen zelf wel. Laten we nu gezellig nog even kletsen', antwoordde Eekhoorn. Maar of dat nu zo'n goed plan is? Iedere dag komen er meer dieren bij Eekhoorn eten en de berg vieze borden, schalen en pannen wordt groter en groter...

Kikker en de kleuren

Kikker begrijpt er niets van. Waar is al het groen gebleven?
Hij kijkt en zoekt. En hij zoekt en kijkt. Overal dwarrelen gele en bruine bladeren van de bomen. Nergens vindt hij nog bloemen in vrolijke kleuren. Hier wil Kikker meer van weten. Wat is er aan de hand? Zal dit ooit nog goed komen? En zijn eigen vel, blijft dat wel groen? En waarom maken zijn vrienden zich nergens zorgen over?

Zwijntje heeft geen zin

Zwijntje lag lusteloos onder een boom. Niks voor Zwijntje eigenlijk. Het liefst maakte hij plezier met zijn vrienden, dat vond hij nog leuker dan in de modder rollen. Het aller-, allerliefst was hij bij Eekhoorn als die een heerlijk stoofpotje had gekookt.
Maar vandaag dus niet. Vandaag heeft Zwijntje nergens zin in en nergens trek in. Gelukkig komen al zijn vrienden langs en allemaal hebben ze een goed idee om hem op te vrolijken. Zal het helpen?

Boekgegevens:

auteur: Wilma Degeling
illustrator: Veronica Nahmias
uitgeverij: Christofoor
ISBN:

'Aan tafel!'	9789060386309
Kikker en de kleuren	9789060386835
Zwijntje heeft geen zin	9789060386644

© tekst boeken, deze lesbrief: Wilma Degeling © illustraties, kleurplaten: Veronica Nahmias

2. Introductie lessuggesties

Inleiding

Voorlezen is geweldig. Maar dat weet u natuurlijk al.
Verhalen zijn leuk, illustraties mooi...

Maar er is meer.
Boeken bieden kinderen een kijkje in een andere wereld dan die van henzelf. Het geeft stof tot nadenken, tot praten met elkaar. Voorlezen vergroot hun woordenschat.
Dit alles geldt ook - en misschien zelfs wel juist - als de boeken veel plezier geven.

En dat is nu net de bedoeling van onze drie dierenboeken en van deze suggesties om meer te doen dan alleen voorlezen, hoe leuk dat op zich ook al is.
Hierna volgen tips om interactief voor te lezen en om te praten/filosoferen met kinderen, steeds vergezeld van bijpassende doetips zoals zingen, tekenen/schilderen/knutselen, koken.

Algemeen

Het is misschien het intrappen van een open deur:
Laat het boek zien voor u begint met voorlezen!
Praten over boeken begint hier:

- Wat is er op de voorkant te zien? Lees ook de titel voor.
- Kennen de kinderen de dieren?
- Waar zou het verhaal over kunnen gaan?
- Zien de kinderen dat de titel en de namen van de makers van het boek ook op de rug van het boek staan? (Ze leren zo spelenderwijs hoe een boek in elkaar steekt.)
- Is er nog iets te ontdekken op de achterkant?
- Lees het stukje achterflaptekst voor. Zo hebben kinderen alvast een idee waar het verhaal over gaat. Dat helpt vaak bij de concentratie.
- Als er al eerdere delen voorgelezen zijn: hoe zie je dat deze boeken bij elkaar horen?

De drie dierenboeken hebben prachtige illustraties. Laat die dus ook zien terwijl u voorleest. Neem rustig de tijd om samen met de kinderen te kijken wat er op de prent gebeurt.

- Wat is er te zien? Waar gaat het om (is het belangrijkst)?
- Maar ook: wat is er op de achtergrond te zien? Soms ontdek je zo al een aankondiging van iets dat daarna in het verhaal gebeurt.
- Hoe kijken de dieren? Is bijvoorbeeld Eekhoorn boos of blij? En waar kun je aan zien dat Zwijntje nergens zin in heeft of dat Kikker zich zorgen maakt?

Het verhaal van elk van de drie boeken biedt ook mogelijkheden om wat dieper in te gaan op verschillende onderwerpen. Praat- en doetips per boek volgen hierna.

U wilt tijdens het voorlezen uiteraard niet over iedere pagina een gesprek aanknopen met de groep. Dan schiet het verhaal niet op en gaat de magie daarvan verloren.
Lees zelf het boek dan ook van te voren en kies uit waarover u met uw groep in gesprek wilt en wat u de kinderen wilt meegeven naar aanleiding van het verhaal.
En lees een boek meerdere keren voor. Kinderen houden van de herhaling en u kunt steeds andere aspecten er uit pikken om met de kinderen te bespreken.

© tekst boeken, deze lesbrief: Wilma Degeling © illustraties, kleurplaten: Veronica Nahmias

Tot slot:
Vergeet vooral niet te zingen: de liedjes uit elk boek en het speciale dierenlied (zie bijlage).
En denk er ook aan om de kleurplaten te gebruiken.
Een kleine afbeelding van de door illustrator Veronica Nahmias gemaakte kleurplaten vindt u hier. Ze zijn allemaal eenvoudig te downloaden van www.wilmadegeling.nl.

‘Aan tafel!’

Kikker en de kleuren

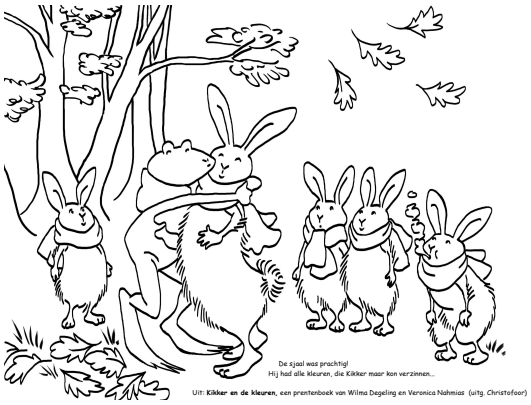

Zwijntje heeft geen zin

Wat u ook met de kinderen gaat doen: **Veel plezier!!**

3. Lessuggestie rond het centrale thema in de drie boeken: vriendschap

De boeken worden bevolkt door de volgende dieren:
Eekhoorn, Zwijntje, Egel, moeder Konijn en haar vier kinderen, Kikker, Mol en Vos.
Zo verschillend als de dieren zijn, zo hecht zijn ze ook.

De verhaallijnen zijn uiteraard per boek verschillend en dat geeft ook verschillende mogelijkheden om iets met de verhalen en achterliggende thema's te doen. Maar de rode draad is in elk verhaal de onderlinge betrokkenheid en vriendschap van de dieren.

Elk boek kan dan ook de aanleiding vormen om iets te doen met: **Vriendschap**

Gespreksstof:
- Zijn de dieren vrienden of familie van elkaar?
- Waaraan kun je dat zien/merken?
- Wat is het verschil tussen vrienden en familie?
- Zijn er ook overeenkomsten?
- Hebben jullie zelf vrienden? Veel of juist een beste vriend(in)?
- Wat betekent het dat je vrienden bent? Wat doen jullie samen?
- Is er ook wel eens iets niet leuk aan vrienden zijn?

Bijbehorende doetips:
- Zorg voor gekleurde lange driehoeken als vlaggetjes aan de te maken slinger.
    - Elk kind tekent op een daarvan iets wat hij/zij met vrienden doet.
    - Of u geeft de opdracht iets van de vriendschap van de dieren in het voorgelezen boek, te tekenen.
    - U maakt er een lange slinger van, die de vriendschap in de groep symboliseert.
- Laat van klei beeldjes maken die de vriendschap verbeelden.
    - Dat kunnen bijvoorbeeld twee poppetjes zijn, maar ook een gezellige kring om veel vrienden of de hele groep/klas uit te beelden. Een meer abstracte vorm (bijvoorbeeld een vlecht, in elkaar grijpende cirkels/vlakken) kan natuurlijk ook. Het is dus belangrijk dat u de kinderen de ruimte geeft bij deze opdracht.
    - Als in het gesprek is gebleken (of u wist het op een andere manier al) dat een kind eigenlijk geen vriendjes heeft, dan vergt dat enige extra aandacht bij deze doe-opdracht. Het kan zijn dat dit juist een mooie uitlaatklep is, maar ook een extra struikelblok – verbreed de opdracht dan naar vrienden én familie.
- Als dergelijke problemen zich niet voordoen en u weet dat elk kind wel aansluiting vindt bij een ander in de groep: laat de kinderen voor elkaar vriendschapsbandjes maken. Dat kan door (katoen)draden te laten knopen of te vlechten. Kunt u leer (band of te vlechten leren veters) laten gebruiken, zal dit ook bij jongens aan slaan.

Liedje

In ieder boek is al een bekend liedje verwerkt. Daarnaast is er bij de drie boeken een speciaal en erg leuk dierenlied gemaakt, dat de juist de vriendschap bezingt en in een paar regels laat horen wat de dieren met elkaar doen.

Het lied is te beluisteren via www.wilmadegeling.nl en www.kinderboekenmuziek.nl. De tekst is als bijlage in deze lesbrief opgenomen.

© tekst boeken, deze lesbrief: Wilma Degeling © illustraties, kleurplaten: Veronica Nahmias

4. ‘Aan tafel!’

Interactief voorlezen

- Zeker voor jonge kleuters is het leuk om dieren te herkennen en te benoemen.
- ‘Aan tafel!’ is een ‘stapelverhaal’: steeds komen er dieren bij. Dit is goed te gebruiken: vraag bij elke volgende dag in het verhaal en uiteraard voor het zichtbaar is, welke dieren er net als de dag ervoor weer bij zullen zijn en laat raden wie er bij komt.
- De dieren tellen is ook leuk.
- En natuurlijk mogen kinderen heel hard meeroepen ‘Aan tafel!’ en meezingen met de liedjes.

Praten en doen

Er zitten meer dan genoeg mogelijkheden in dit boek. Het is mooi om aan te sluiten op het verhaal door in te gaan op de sociale aspecten van eten, zoals gezelligheid en gastvrijheid. Voor de jongste kleuters zal dat wellicht te moeilijk zijn en liggen handelingen als boodschappen doen en koken als praatstof meer voor de hand.
Laat kinderen vertellen aan de hand van open vragen (hierna voorbeelden in telegramstijl) en grijp hun antwoorden aan om dingen uit te leggen.

‘Aan tafel!’ – thema: de sociale aspecten van eten

Gespreksstof:
- Samen eten:
    - Eet je thuis altijd/meestal met elkaar? Is er verschil tussen ontbijt/lunch/avondmaaltijd?
    - Met zijn allen aan tafel of voor de televisie?
    - Mag je praten tijdens de maaltijd? Wordt juist de dag doorgenomen?
    - Wat vind je daar van?
- Gastvrijheid:
    - Als je met een vriendje/vriendinnetje speelt, mag je dan bij hem/haar mee eten of mag hij/zij bij jou blijven eten?
    - Zorgt de moeder/vader dan dat er iets lekkers is voor de gast of moet de gast gewoon mee eten met wat er die dag toevallig op tafel komt?
    - Hoe gaat dat in het boek? Weten we welke dieren wat erg lekker vinden?
    - Zijn er bij jou thuis bijzondere dagen met veel bezoek (Kerst/Suikerfeest, verjaardagen bijv.)? Eet iedereen dan mee? Hoe gaat dat? Is er een feestelijk gedekte tafel (speciaal servies misschien)?

Bijbehorende doetip:
Deze ligt voor de hand: een gezamenlijke maaltijd.
- Die staat vast al een keer op het programma rond bijv. Kerstmis, maar kan gerust een keer extra. Misschien kunnen alle kinderen overblijven? Maak een grote kring van de tafels, laat de kinderen deze feestelijk dekken en ontdek dat dan zelfs de gewone ‘tussen-de-middag-boterham’ opeens heel gezellig wordt.

- Het is natuurlijk extra leuk als er door de kinderen zelf iets ‘gekookt’ wordt voor deze maaltijd. Hoe groot u dit wilt aanpakken hangt van uzelf af en uiteraard de leeftijd van de kinderen (zie ook hierna de laatste doetips bij dit boek). Een cakeje versieren (voor een ander natuurlijk!) voor het toetje is al leuk.
- En/of laat de kinderen placemats maken (bijv. met de kleurplaten).

‘Aan tafel!’ – thema: grenzen aangeven en respecteren

Gespreksstof:
Eekhoorn houdt van gezelligheid en toch vindt ze het op enig moment niet meer zo leuk.
- Waarom is dat?
- Hoe is dat zo gekomen?
- Hoe lost Eekhoorn dit op?
- Wat vinden de andere dieren daarvan?

Bespreek aan de hand van de antwoorden van de kinderen hoe belangrijk het is te onderkennen waar je eigen grenzen liggen, wanneer je iets niet meer leuk/fijn vindt. En dat je daar echt iets aan kunt doen!
Kinderen zijn net als Eekhoorn vast vindingrijk om te bedenken hoe je dat kunt aanpakken. Ze hebben vast ook al ideeën hoe je in de gaten kunt houden waar de grenzen van iemand anders liggen. Anders helpt u ze een beetje op weg.

‘Aan tafel!’ – thema: smaken verschillen

Gespreksstof:
- Wat vind je erg lekker eten?
- En wat helemaal niet? Moet je dat toch proeven/eten van je papa/mama?
- Mag je wel eens kiezen wat er op tafel komt? Wanneer?

Bijbehorende doetip:
Organiseer een proeftest met kleine zoete, zure, zoute en evt. bittere hapjes. Laat kinderen eventueel met een blinddoek voor proeven.

‘Aan tafel!’ – thema: de praktische kant van eten

Gespreksstof:

- Boodschappen doen:
    - Waar? Winkels/supermarkt?
    - Ga je wel eens mee? Mag je helpen kiezen wat er gegeten wordt?
    - Kiest mama/papa in de winkel of is er een boodschappenlijstje?
    - Hoe gaat alles mee naar huis (boodschappen-/fietstas, plastic tasje)?
- Koken:
    - Wie doet dat thuis?
    - Wat wordt er gekookt?
    - Soorten voedsel: vlees/vis, groente, aardappelen/rijst/pasta, brood etc.
    - Mag je wel eens helpen? Wat doe je dan?
- Tafel dekken:
    - Welke spullen heb je nodig?
    - Altijd hetzelfde of speciale spullen bij feesten/visite?
- Eten:
    - Met bestek of met je handen?
    - Ieder van een eigen bord of met zijn allen uit één schaal?
    - Warm of koud
    - Soorten voedsel: vlees/vis, groente, aardappelen/rijst/pasta, brood etc.
    - Snel klaar met eten of juist niet?
- Eventueel kun je dit boek – hoewel het er niet op gericht is – ook gebruiken om iets te vertellen over gezond eten
- Opruimen en afwassen:
    - Wie doet dit? Heeft bij jou thuis ieder een taak?
    - Samen is gezelliger en dan ben je snel klaar (vele handen maken werk licht)

Bijbehorende doetips:

- Winkeltje spelen (met het voorhanden zijnd speelgoed of verzamel lege verpakkingen)
- Laat kinderen een collage maken (zorg voor een grote stapel Allerhandes en andere gratis tijdschriften en folders van supermarkten, waaruit kinderen kunnen knippen) van bijvoorbeeld:
    - een boodschappenlijstje
    - hun favoriete maaltijd (simpel de ingrediënten of juist een mooi gedekte tafel en uitgeknipt servies)
    - van etenswaren in verschillende soorten smaken (zoet, zuur, zout, bitter)
    - gezond eten tegenover ongezond eten/snoepgoed
    - allemaal soorten groenten en/of fruit
- Helemaal fantastisch is het als u daadwerkelijk met de kinderen kunt koken, bijvoorbeeld:
    - brood bakken
    - soep koken (zeker handig als kinderen al kunnen/mogen snijden, want dan kunnen veel deelnemers soepgroenten/champignons snijden)
    - pizza (kant en klare bodems beleggen en bakken)
    - cakejes bakken en versieren
    - zonder kookgelegenheid kunnen eenvoudig gezonde en feestelijke toetjes gemaakt worden met fruit, yoghurt, vla e.d.

5. Kikker en de kleuren

Interactief voorlezen

- Het boek begint (en eindigt) met een liedje en dat zingt u natuurlijk met de kinderen!
- De tekst van de eerste twee pagina's eindigt met de vragen: *Wat deed Kikker in het bos? Zocht hij ook paddenstoelen?* Laat kinderen die vraag beantwoorden. Hebben ze Kikker in de illustratie gezien? Waaraan kun je zien dat hij geen paddenstoelen zoekt?
- Als je op deze manier het verhaal begint, hebben kinderen meteen in de gaten dat er op de platen veel te zien is en dat alles een aanwijzing kan zijn.
- Dit boek zit vol met emoties van Kikker. Wijs op zijn verschillende gelaatsuitdrukkingen en laat kinderen benoemen wat ze zien (Kikker snapt het niet, is ongerust/boos/verbaasd/blij, heeft het koud).

Praten en doen

Ook bij dit boek kunt u kiezen uit heel verschillende aanknopingspunten om met kinderen te praten/filosoferen.
Kies een onderwerp waarmee u in de groep aan de slag wilt. Omdat dit net past bij iets wat zich in de groep heeft voorgedaan, omdat het mooi aansluit bij een eerder boek of juist omdat het nieuw is voor de kinderen en door u belangrijk gevonden wordt. Kies dus bewust!
Laat kinderen vertellen aan de hand van open vragen (hierna voorbeelden in telegramstijl) en grijp hun antwoorden aan om dingen uit te leggen.

Kikker en de kleuren – thema: seizoenen

Dit onderwerp sluit heel direct aan op het verhaal en is dan ook al geschikt voor jonge kinderen.

Gespreksstof:

- Het weer en de seizoenen (afhankelijk van evt. eerdere lessen over dit onderwerp)
    - Is het iedere dag even warm?
    - Welke verschillen tussen de dagen zijn er nog meer (zon/regen/wind/sneeuw)?
    - Kies momenten die kinderen zich kunnen herinneren en vraag of ze nog weten welk weer het was (bijv. Sinterklaas, kerstmis, zomervakantie enz.).
    - Leg met gebruikmaking van de antwoorden uit welke seizoenen er zijn.
- Herfst:
    - Waaraan merk je dat het herfst wordt?
    - Waarom maakt Kikker zich zorgen? Waar is hij bang voor?
    - Wat gebeurt er in de herfst? En waarom is dat?
- Winter:
    - Wat gebeurt er buiten?
    - Wat doen Kikker en Egel?
    - In het boek slapen ze in een bed, maar hoe gaat dit in het echt?
    - Welke dieren houden een winterslaap? hoe bereiden zij zich voor?
- Lente en zomer:
    - Wat gebeurt er buiten?
    - Wat doe je zelf (vaker buiten spelen, zwemmen, vakantie)?

Bijbehorende doetips:

- In de herfst: ga als het even kan met kinderen naar buiten laat hen de herfst ervaren door de temperatuur, veranderende kleuren, paddenstoelen enz. Ook in een park of bij een paar bomen in de straat is vaak al veel te zien. Verzamel bladeren, kastanjes enz. en geef terug in de klas aan de hand daarvan een natuurles.
- Maak een seizoentafel met alle vondsten.
- Knip uit de kleurplaat de ingekleurde Kikker en de Konijntjes, plak ze met een voetstukje op karton en geef ze een mooi plaatsje tussen de herfstvondsten.
- Laat de kinderen net als de Konijntjes in het boek, een slinger maken van bladeren of poppetjes van kastanjes of dennenappels.
- Teken een Kikker na uit het boek of trek er een over (of doe dat met een paar verschillende - steeds 1 Kikker op een apart vel) en kopieer deze. De kinderen kunnen hun eigen Kikker in een seizoenslandschap zetten door hem fel groen te kleuren en verder, afhankelijk van het seizoen:
    - de herfstblaadjes erbij te stempelen met hun vingerstoppen in verschillende kleuren geel/oranje/rood/bruin (of in plaats van vinger-stempelen: uit gekleurd papier kleine snippers te scheuren en erbij te plakken);
    - met watten sneeuw te maken en Kikker met wollen draadjes een 'echte' sjaal te geven;
    - Kikker te omringen met bloemen: getekende groene stengels en met vingers gestempelde groene bladeren en kleurige bloemen (of bloemen van opgeplakte kleine propjes vloeipapier).
- Er zijn veel meer knutselmogelijkheden, vooral rond de herfst (paddenstoelen, spinnenwebben etc.). Put uit eigen kennis/ervaring of zoek op internet.

Kikker en de kleuren – thema: kleuren

Er zijn hier verschillende invalshoeken mogelijk aan de hand van een uitspraak van Kikker.

Gespreksstof:

- Je kon aan de kleuren al zien dat de deken lekker warm was (ziet Kikker als hij op bezoek is bij Egel); 'Kleuren maken me vrolijk,' zegt Kikker tegen de Konijntjes (als ze zich laten opdrogen bij Eekhoorn).
    - Wat vinden de kinderen hiervan?
    - Mensen zijn soms vrolijk, dan weer verdrietig of boos. Kunnen dieren dat ook? En dingen? (Let op het verschil tussen dingen als een muur/stoel e.d. en dingen die iets uit-/verbeelden zoals een tekening of een boek.)
    - Kunnen kleuren vrolijk of somber zijn? Welke zijn vrolijk, welke niet?
    - Bestaan er warme en koele/koude kleuren? Welke zijn dat?
- 'En zonder groen voel ik me zo alleen,' zegt Kikker tegen de Konijntjes (als ze zich laten opdrogen bij Eekhoorn) en een paar bladzijden eerder: hij was gewend aan zijn eigen groene vel.
    - Herkennen de kinderen dit?
    - In welke situaties voelen zij zich een buitenstaander, iemand die anders is dan de anderen?

Bijbehorende doetips:

Laat de kinderen zich uitleven met kleur! Zorg voor grote vellen stevig papier en verf.

- U kunt een opdracht geven wat afgebeeld moet worden (Kikker te midden van vrolijke kleuren bijv.).

- Maar het mag ook alleen om de kleur gaan en dan laat u bijvoorbeeld het vel met een paar grote lijnen in vlakken verdelen, die met verschillende kleuren worden gevuld. U kunt kinderen hierbij geheel de vrije hand geven, maar ook bijvoorbeeld de opdracht om alleen koele kleuren, alleen warme kleuren of juist beide te gebruiken.

Kikker en de kleuren – thema:
bang/ongerust/bezorgd zijn; manieren van geruststellen

Gespreksstof:
Kikker maakt zich grote zorgen om wat hij om zich heen ziet gebeuren.
Laat kinderen in hun eigen woorden vertellen:

- Waarom maakt Kikker zich zorgen?
- Waaraan is zijn ongerustheid te merken?
- Wat doen de andere dieren daar aan?
- Wat helpt en wat niet? Hoe?
- Wanneer waren de kinderen zelf wel eens bang of ongerust? Wat was er toen aan de hand (verdwaald, mama/papa kwijt in winkel, mama/papa ziek of erge ruzie, ruzie met vriendje/vriendinnetje, iets kapot gemaakt en bang dat ander boos wordt, enz.)?
- Wat deden ze toen (knuffel pakken, huilen, naar mama/papa, onder de dekens, duimen)?
- Konden ze dat toen aan iemand vertellen? Hielp dat?
- Hoe reageerde die ander? Was dat fijn of had het beter gekund? Hoe?
- Is zoiets wel eens in de groep gebeurd? Wat is er toen gedaan? En wat vinden de kinderen daar achteraf van?

Bijbehorende doetips:

- Bespreek hoe je aan een gezicht kunt zien of iemand verdrietig, ongerust, boos, verrast, blij is. Laat kinderen onderling oefenen, laat ze eventueel in een spiegel kijken, zodat ze het ook bij zichzelf zien.
- Teken een eenvoudig Kikkerhoofd, zonder mond en zonder de ogen. Kopieer dat 4 keer op een A4-vel en laat kinderen er vier verschillende uitdrukkingen aan geven door alleen de monden en ogen erin te tekenen (natuurlijk mogen de Kikkers ook gekleurd worden).
- Verdeel een liggend vel papier in tweeën voor een dubbele tekenopdracht (geschikt voor de oudere kleuters/groep 3, omdat de kinderen zelf het gevoel moeten hebben dat ze echt iets kunnen uitdrukken met hun tekening – het gaat dus niet of wij volwassenen zo'n tekening makkelijk kunnen 'lezen'). Laat kinderen links een situatie tekenen waarin ze zelf bang/ongerust waren en rechts wat toen goed geholpen heeft.

6. Zwijntje heeft geen zin

Interactief voorlezen

- Zeker als de kinderen de dieren al kennen uit 'Aan tafel!' en/of 'Kikker en de kleuren', is het leuk om hen steeds voordat een dier bij Zwijntje aankomt, te laten bedenken welk goed plannetje of advies bijvoorbeeld Eekhoorn of Kikker hebben.
- Zo ontdekken de kinderen ook dat de dieren ieder een eigen karakter hebben. Kunnen ze die benoemen aan het eind van het verhaal?
- De kinderen Konijn zingen weer een liedje en daarvan wordt ook iedereen in de klas heel vrolijk – met zijn allen zingen dus!

Praten en doen

Zwijntje heeft geen zin – thema: vriendschap:

Het boek leent zich heel goed om juist op dit centrale onderwerp dieper in te gaan.
Zie hiervoor de lessuggesties op p. 7.

Zwijntje heeft geen zin – thema: geen zin/energie hebben, je somber/verdrietig voelen

Gespreksstof:
- Heb jij wel eens ergens geen zin in?
- Hoe komt dat?
- De antwoorden op die vraag zijn belangrijk. Vaak zeggen kinderen dingen als 'geen zin om te eten, want ik lust geen witlof', 'geen zin om naar bed te gaan, want ik was zo lekker aan het spelen, er was iets leuks op de tv' o.i.d. Dat zijn situaties waarin je ergens geen zin in hebt, omdat je liever iets anders doet.
- Maar met Zwijntje is iets anders aan de hand: hij heeft nergens zin in!
- Hebben de kinderen dat ook wel eens? Wanneer/hoe (vervelen, somber/verdrietig, flink ziek)?
- Mag zo'n dagje eigenlijk (van jezelf, van je mama/papa of moet je meteen van alles gaan doen)?
- Wat helpt de kinderen om zich weer beter te voelen?
- Wat helpt Zwijntje het beste? Hebben kinderen door dat dit hier om afleiding gaat? Dat Zwijntjes eigen sombere bui verdwijnt omdat hij het belangrijker vindt hoe het met Eekhoorn gaat? Dat hij ervan opknapt om voor iemand te gaan zorgen?
- Hoe zie je dat iemand zich somber/verdrietig/ziek voelt?
- Als u bij het boek 'Kikker en de kleuren' al met gelaatsuitdrukkingen gewerkt heeft, kunt u dit onderwerp hier terugpakken en uitbouwen met lichaamstaal: onderuitgezakt zitten/liggen, hangende schouders, langzaam lopen, sloffen enz.
- Helpen de kinderen zelf wel eens iemand (bijv. een klasgenoot met een moeilijk werkje, door zelf rustig en lief te zijn als ze zien dat papa/mama moe is)?

Bijbehorende doetips:

- Laat kinderen (in de klas of het speel-/gymlokaal) verschillende houdingen uitbeelden. Kunnen de anderen raden wat bedoeld wordt?
- Eindig dit spel net als het boek met een vrolijke polonaise.
- Verzamel een grote stapel tijdschriften en laat de kinderen hieruit verschillende mensen (kinderen en volwassenen) knippen:
    - Ieder voor zich of in een groepje kunnen ze zo een collage maken, waarin allerlei stemmingen in beeld worden gebracht.
    - Of ze maken een verhaaltje over een of meer uitgeknipte personen, dat ze aan de groep vertellen.

Zie verder **de gespreksstof en doetips** over stemmingen bij **Kikker en de kleuren** (p.13).

En dan nu **de allerlaatste lessuggestie**:

Op de schutbladen van de drie dierenboeken heeft u vast de **schetsen van de dieren** gezien. Veel daarvan zijn uitgewerkt en in het boek terecht gekomen. Vaak gecombineerd met andere dieren en een enkele keer gespiegeld.
Soms ook moest er een keuze gemaakt worden. Hieronder ziet u een voorbeeld van leuke schetsen, die helaas niet in het verhaal van **Zwijntje heeft geen zin** zelf gebruikt konden worden. Gelukkig vonden ze een plaatsje op de schutbladen.

Kijk samen met kinderen naar die schetsen op de schutbladen. Welke kunnen ze in het boek terugvinden?

Dierenlied

Refrein
Wij zijn heel goede vrienden en wonen in het bos.
Met Egel, Eekhoorn, Zwijntje en ook nog sluwe Vos.
Vijf grappige Konijnen, dan Kikker en nog Mol.
Wij helpen wie in nood is en maken heel veel lol.

Couplet 1
Eekhoorn kan goed koken. Zij maakt steeds eten klaar.
En wie doet dan die afwas? Dat doen we graag voor haar!

Refrein...

Couplet 2
Zwijntje is wat ziek. Hij voelt zich heel erg sip.
Wij vrolijken hem op. Dat doen we in een wip!

Refrein...

Couplet 3
Herfst is nu gekomen en Kikker vindt dat gek.
We hangen dan een sjaal, met kleurtjes om zijn nek!

Refrein...

Dit lied is door Liesbeth van den Berg – Hermsen van Kinderboekenmuziek.nl geschreven bij de boeken **'Aan tafel!'**, **Zwijntje heeft geen zin** en **Kikker en de kleuren** van Wilma Degeling en Veronica Nahmias.

Het liedje is te beluisteren en bovendien net als de bladmuziek te downloaden via www.wilmadegeling.nl en www.kinderboekenmuziek.nl.

© tekst boeken, deze lesbrief: Wilma Degeling © illustraties, kleurplaten: Veronica Nahmias